

NOVÝ ZÁKON O ODPADECH

Štěpán Jakl
Ministerstvo životního prostředí

Základní požadavky evropského balíčku

- Balíček k oběhovému hospodářství – novelizace šesti odpadových směrnic.
- Transpozice do 24 měsíců od přijetí – 7. červenec 2020.
- Účinnost nového zákona o odpadech, zákona o vybraných výrobcích s ukončenou životností, novely zákona o obalech a změnového zákona leden 2021.
- Aktuálně byly zákony schváleny v Poslanecké sněmovně.
- Vyhlášky:
 - o katalogu odpadů a hodnocení nebezpečných vlastností
 - o podrobnostech nakládání s odpady
 - vyhlášky k vedlejším produktům a přechodu odpad neodpad (asfaltová vyhláška)

Cíle odpadového hospodářství

Recyklace komunálních odpadů:

- 55% v roce 2025,
- 60% v roce 2030,
- 65% v roce 2035.

Skládkování:

- 2030 – zákaz skládkování využitelných odpadů,
- 2035 – nejvýše 10% komunálních odpadů.

Energetické využití komunálních odpadů:

- 2035 nejvýše 25 %.
- Pokud bude skládkování nižší než 10 % může být energetické využití úměrně vyšší.

Působnost zákona o odpadech

- S ohledem na změnu rámcové směrnice o odpadech nově vyloučeny: látky, které jsou určeny k použití jako krmné suroviny podle čl. 3 odst. 2 písm. g) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2009 a které nejsou tvořeny vedlejšími produkty živočišného původu a neobsahují je.
- Vyloučení, které je ve stávajícím zákoně o odpadech špatně formulováno: vedlejší produkty živočišného původu a získané produkty, s výjimkou vedlejších produktů živočišného původu a získaných produktů určených ke spalování nebo skládkování nebo k využití v zařízení na výrobu bioplynu nebo kompostování,
- S ohledem na nový zákon o vybraných výrobcích s ukončenou životností jsou v rozsahu upraveném tímto zákonem vyloučeny výrobky s ukončenou životností.

Definice odpadu

- Odpadem je movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost zbavit se.
- Nebude vymezeno zbavování se jako doposud - zavádějící.
- Domněnka úmyslu zbavit se odpadu pokud věc nelze používat k původnímu účelu.
- Povinnost zbavit se věci pokud není používána nebo ji není možné používat k původnímu účelu a ohrožuje životní prostředí, nebo vzniká jako zbytek při výrobě a nesplní požadavky pro vedlejší produkt.
- V pochybnostech, zda je věc odpadem rozhoduje krajský úřad. Nelze požádat o rozhodnutí v pochybnostech v případě, že je vedeno řízení o uložení sankce nebo nápravného opatření.

Zařazování odpadu

- Odpad se zařazuje do druhu odpadu v souladu s katalogem odpadů a dále do kategorie.
- Pokud má odpad nebezpečnou vlastnost, je uveden jako nebezpečný odpad v katalogu nebo je smísen s NO, jedná se o odpad kategorie nebezpečný.
- V ostatních případech se jedná o ostatní odpad - odpovídá pojmu non-hazardous waste podle novelizované rámcové směrnice o odpadech.
- Nebezpečná vlastnost se přiřazuje v souladu s Nařízením 1357/2014 a 997/2017(ekotoxická) a vyhláškou (infekčnost, ekotoxická a následná nebezpečnost).

Vedlejší produkt

- Nebude obdoba § 3 odst. 7, který na VP a produkty z odpadu vztahuje kritéria pro využití odpadu.
- Vyhláškou může ministerstvo společně s MPO stanovit doplňující kritéria pro jednotlivé VP.
- Pokud byla nastavena doplňující kritéria vyhláškou – povinnost vypracovat průvodní dokumentaci a povinnost každého držitele předávat vedlejší produkt s touto dokumentací.
- Kromě již zpracované vyhlášky k asfaltům zvažuje MŽP podrobná kritéria pro zeminy.

Přechod odpad neodpad

Režimy pro přechod:

Bez povolení

- Odpady vymezené vyhláškou, nebo nařízením EU, za splnění jejich požadavků. Ze zákona splněn čl. 6 směrnice.
- Věci vystupující ze zařízení „14/2“.
- Věci vystupující ze zařízení na přípravu k opětovnému použití.

Na základě povolení KÚ

- Součástí povolení k provozu.
- Žadatel musí prokázat splnění podmínek čl. 6 a vymežit parametry výstupu.
- Povinnost předložit vyjádření MPO a KHS. (v MPŘ vypuštěno vyjádření ČIŽP)

Přechod odpad neodpad

V MPŘ odmítnuto nastavení, že konec odpadu by nastával až v okamžiku zahájení přepravy ze zařízení.

- Okamžik bude nastaven ve vyhlášce nebo evropském rozhodnutí.
- V případě „14/2“ v okamžiku zapracování do výrobku.
- V případě opětovného použití v okamžiku, od kterého je možné věc používat v souladu s jinými předpisy k původnímu účelu.

Nastavena povinnost vést evidenci vzniklých výrobků až do okamžiku zahájení přepravy ze zařízení.

Nastavena povinnost vypracovat ke vzniklému výrobku průvodní dokumentaci. A povinnost každého držitele předávat dalším osobám výrobek s průvodní dokumentací.

Předcházení vzniku odpadu

- Každý má povinnost předcházet vzniku odpadu. Právnícká osoba a podnikající FO, která vyrábí výrobky, je povinna omezit vznik odpadu z těchto výrobků, a pokud není možné alespoň zajistit možnost co nejvyšší míry využití. Nicméně k této povinnosti není nastavena sankce.
- Každý může kompostovat své biologicky rozložitelné zbytky v režimu předcházení vzniku odpadu. Kompost může předat pouze v souladu se zákonem o hnojivech. Vše ostatní je odpad.
- Pokud osoba předá i prostřednictvím jiné osoby movitou věc k původnímu použití nestává se tato věc odpadem.
- Pokud se osoba zbaví movité věci předáním obci, může obec rozhodnout o opětovném použití, a věc tak není odpadem.

Základní povinnosti

- Nakládat s odpadem pouze v zařízení s výjimkou shromažďování, přepravy a nakládání s vzorky.
- Každý má povinnost soustřeďovat odpad odděleně.
- Každý má povinnost nakládat s odpadem tak, aby jej zabezpečil před odcizením nebo únikem nebo aby nedošlo k jeho znehodnocení, které by zhoršilo možnost nakládání s daným odpadem v souladu s hierarchií OH.
- Odpady musí být předán v souladu s hierarchií OH do zařízení, obchodníkovi nebo na místo učené obcí. Výjimkou je školní sběr a vzorky odpadů ke zkouškám a pro účely vědy výzkumu a vývoje.
- Odpady může převzít pouze provozovatel zařízení, obchodník, obec a právnická osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení v rámci školního sběru.

Původce odpadu

- Původcem odpadu každý, při jehož činnosti vzniká odpad, i nepodnikající FO. Nepodnikající FO má povinnosti srovnatelné jako nyní. Původcem KO je obec (i od zapojených původců).
- V případech, kdy odpad bude vznikat při činnosti více osob nebo prováděné na základě smluvního vztahu s vlastníkem věci, původce je ten, kdo provádí fyzicky činnost a stává se vlastníkem. Původcem může být jiná z těchto osob, pokud tak vyplývá ze vzájemných smluv.
- Původce je vlastníkem odpadu až do předání do zařízení. Výjimkou je provedení kompletní převídky v místě nakládky. Tomu bude odpovídat i evidence. Nově bude možné provádět kontrolu mezi SEPNO a ročním hlášením.
- Povinnost prokázat při kontrole, že předal odpad, který produkuje, v odpovídajícím množství do zařízení; v případě SDO se tato povinnost vztahuje i na nepodnikající fyzické osoby, s výjimkou, že je SDO zahrnut v obecním systému.

Původce odpadu

- V případě KO, který běžně produkuje, a SDO musí mít původce včetně nepodnikající FO předání odpovídajícího množství zajištěno písemnou smlouvou před jejich vznikem.
- Při ukončení činnosti v provozovně musí předat odpady. Pokud nepředá má tuto povinnost po 60 dnech rovněž vlastník nemovitosti.
- Původce je povinen předat provozovateli informace o odpadu nezbytné pro zjištění, zda je možné s odpadem v zařízení nakládat. V případě skládkování a zasypávání v podobě základního popisu. Základní popis může zpracovat provozovatel zařízení, za zpracování je odpovědný původce.
- Při odstraňování stavby, provádění stavby nebo údržbě stavby dodržet postup pro nakládání s vybouranými stavebními materiály určenými pro opětovné použití, vedlejšími produkty a stavebními a demoličními odpady tak, aby byla zajištěna nejvyšší možná míra jejich opětovného použití a recyklace

Vzorkování

- Nově bude prováděno v souladu s ČSN EN 14899.

Vzorkování provádí

- **Certifikovaná** odborně způsobilá fyzická osoba.
- **Akreditovaná** laboratoř nebo odborné pracoviště, v které musí zajišťovat vzorkování odborně způsobilá fyzická osoba.
- Zahraniční osoba – vzorkování může provádět i osoba, která je oprávněná provádět vzorkování v souladu s harmonizovanou normou v jiném členském státě.
- V případě NO rovněž osoba pověřená k hodnocení NO.
- Vzorkování řídí odborně způsobilá osoba, případně pověřená osoba.
- Školení – požadavky stanoveny vyhláškou.
- Vzorky odebírá odborně způsobilá osoba nebo fyzická osoba, kterou odborně způsobilá osoba proškolila.

Černé skládky

Pokud není možné zjistit osobu, která je za odpad odpovědná nebo jeho vlastníka, vyzve ORP vlastníka pozemku k odklizení odpadu, nemá povinnosti, ale pokud neodklidí do 30 dnů ORP může:

- uložit vlastníkovi pozemku, aby na vlastní náklady zabezpečil místo, proti dalšímu návozu odpadu,
- zabezpečit odpad, který ohrožuje životní prostředí, před únikem škodlivin do okolního prostředí na náklady ORP, nebo
- nelegálně soustředěný odpad odklidit a předat do zařízení na náklady ORP (dotace SFŽP).

Vlastník musí strpět přítomnost osob odklízajících nebo zajišťujících odpad. Může se tomu vyhnout, pokud odpad odklidí.

Zařízení pro nakládání s odpady

- Zařízení smí provozovat právnická nebo podnikající fyzická osoba se sídlem nebo s odštěpným závodem na území ČR.
- Povolení mobilního zařízení ke sběru se uděluje na dobu určitou, nejvýše však na 5 let.
- Povolení všem mobilním zařízením uděluje kraj podle místa sídla provozovatele pro celou ČR.
- Ostatní zařízení se povolují na dobu neurčitou. Pouze jednou za šest let pravidelné zhodnocení souladu s platným právem.
- Povolení provozu zařízení se vydává pro typy činností vymezené v Katalogu činností v příloze č. 2.

Zařízení pro nakládání s odpady

- Náležitosti žádosti, zprávy o revizi a povolení jsou stanoveny v příloze. Součástí je provozní řád - bude vymezen vyhláškou.
- Zachována výjimka z povolení, ale v souladu se směrnicí pouze pro zařízení, vymezená v příloze (č. 4), za stanovených podmínek. Nemusí mít provozní řád. (kovohutě, papírny, malá zařízení pro zpracování BRO). Musí ohlásit provoz zařízení.
- V MPŘ byla vypuštěna dlouhodobě avizovaná povinnost sjednat pojištění provozu zařízení.
- V případě ukončení provozu povinnost předat odpady do jiného zařízení, pokud nesplní na výzvu má povinnost vlastník.

Soustředování

- Soustředování je obecný pojem a představuje jakékoliv umístění odpadu v prostoru. Zahrnuje činnost prvotního třídění za účelem odděleného soustředování.
- Každý smí soustřeďovat odpady pouze za splnění technických podmínek stanovených vyhláškou.
- Upuštění – NO pouze v zařízení, které má v povolení umožněné mísení. Ostatní odpady, pouze pokud to neohrozí nakládání v souladu s hierarchií (zařízení KÚ – součást povolení, původce ORP).
- Upuštění od odděleného soustředování převzatých odpadů v zařízení se považuje za úpravu odpadů.
- Veškerý odpad soustřeďovaný neodděleně na základě povolení k upuštění od odděleného soustředování odpadů se zařazuje jako jeden druh odpadu.

Shromažďování, skladování

Shromažďování odpadu (ale i sběr odpadu) bude nově časově omezeno

- Shromažďování - 12 měsíců.
- Sběr - 9 měsíců (rovněž doba uložení v jiných zařízeních).
- V případě překročení této doby - sklad odpadů
- Shromažďování i v případě, že je při vzniku mimo provozovnu dopraven do nejbližší provozovny.

Skladování odpadu

- Skladování odpadu musí být v souladu se směrnicí se jedná o R13 a D15.
- Povolení krajského úřadu, výjimkou je sklad vlastních ostatních odpadů do 100 tun – provozováno bez povolení – povinnost ohlásit provoz.
- Omezeno 1 rok před odstraněním 3 roky před využitím.
- KÚ může povolit skladování po delší dobu, pokud neexistuje možnost dalšího zpracování daného odpadu.

Úprava a využívání odpadů

- Úprava odpadu před využitím je vymezena v příloze č. 5 pod kódy R12a až R12j. Úprava odpadu před odstraněním je vymezena v příloze č. 6 k pod kódy D8, D9, D13 a D14.
- Třídění odpadu při jeho shromažďování a změna objemu odpadu u původce odpadu za účelem usnadnění dopravy nejsou považovány za úpravu odpadu.
- V zařízení na využití odpadu dochází ke konečnému využití odpadu tak, že se odpad stane součástí povrchu terénu, je zapracován do výrobku nebo stavby, přestává být odpadem nebo je přeměněn na energii.
- Odpad k zasypávání musí být technický vhodný, nahrazovat neodpadní materiály, a být omezen na nezbytně nutné množství. Ředění nebo mísení odpadu za účelem splnění limitů pro zasypávání je zakázáno.

Ukládání odpadů na skládky

- Vyhláškou bude vymezeno, jaké odpady a materiály mohou být využívány jako TZS.
- Od roku 2030 bude zakázáno skládkovat odpady s výhřevností vyšší než 6,5 MJ/kg v sušině a biologická stabilita AT4 10mg O₂. Do 2030 bude u těchto odpadů navyšován poplatek.
- Výjimka je nastavena na případ odstávky takového zařízení, do kterého odpad směřuje. (v takovém případě poplatek 1 850 Kč)
- Omezení skládkování se nevztahuje na odpady vzniklé v rámci řešení krizové situace podle krizového zákona.

Ukládání odpadů na skládky

- Nezpoptatné TZS včetně neodpadních materiálů může dosahovat pouze 25 % hmotnosti uložených odpadů.
- Odpady vzniklé v rámci řešení krizové situace podle krizového zákona nepodléhají zpoplatnění.
- Různá výše pro odpady, které bude zakázáno skládkovat, pro zbytkové odpady a pro průmyslové odpady, které není možné využít. Poplatek za NO bude naopak snížen na 2 000 Kč.

Dílčí základ poplatku za ukládání	Poplatkové období v roce									
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 a dále
využitelného odpadu^{*)}	800	900	1000	1250	1500	1600	1700	1800	1850	1850
zbytkového odpadu	500	500	500	500	500	600	600	700	700	800
nebezpečného odpadu	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
vybraného technologického odpadu	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45

Ukládání odpadů na skládky – „sleva“

- Ve vládním návrhu byla sleva podle míry vytrídění.
- V Poslanecké sněmovně byl přijat pozměňovací návrhu
- Obec bude platit do určitého množství využitelných odpadů uložených v kalendářním roce na občana pouze 500 Kč za tunu. Po překročení tohoto množství bude hradit poplatek za využitelné odpady.
- Množství ukládané ve snížené sazbě:

Rok	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Kg/občan	200	190	180	170	160	150	140	130	120

Obchodování s odpady

- Bude nově zavedeno s novým zákonem.
- Pouze na základě povolení KÚ.
- Může pouze obchodovat a zajišťovat přepravu. Pokud odpady nakupuje a prodává provozovatel ze svého nebo do svého zařízení, nepovažuje se to za obchodování s odpady.
- Obchodovat lze dle definice pouze s odpady, které mají kladnou hodnotu. (nakupuje a prodává)
- V okamžiku převzetí musí být smluvně zajištěno přijetí do zařízení k využití odpadů nebo maximálně jedním dalším obchodníkem. Pokud přebírá od obchodníka musí předat do zařízení
- Nesmí přebírat odpady od fyzických osob.

Zprostředkování nakládání s odpady

- Zprostředkovatel nevede průběžnou evidenci, ani se v průběžné evidenci neuvádí.
- Nevyžaduje se povolení KÚ.
- Evidence se vede mezi subjekty, mezi kterými dochází k předání odpadu. Tyto subjekty jsou z hlediska zákona o odpadech ve stejném postavení, jako v případě předání odpadů bez zprostředkovatele.
- Může zajišťovat pouze přepravu.

Komunální odpady

- Obce původcem odpadu od občanů a zapojených živnostníků.
- Živnostníci budou mít možnost zapojit se se svým KO do systému. Pro tyto odpady nevedou evidenci a neohlašují.
- Poplatek pro občany bude upraven v zákoně o místních poplatcích. Obec bude moci zvolit zpoplatněním na hlavu nebo podle produkce SKO. Nebude smlouva.
- Povinnost pro obce splnit nastavený cíl pro oddělené soustředování recyklovatelných složek. 2025 - 60 %,
 - 2030 - 65 % a 2035 - 70 %
- Původci KO budou muset, pokud umožňují odhazovat odpady do košů, zajistit místa pro papír, plasty, sklo, kovy a biologický odpad.

Poplatky za komunální odpady

- Poplatky budou upraveny v zákoně o místních poplatcích. Nově zamezeno souběhu. Nebude možnost smlouvy.

Poplatek za systém – jako stávající podle zákona o místních poplatcích. Max. 1 100 Kč.

Poplatek za KO vznikající z nemovitosti (PAYT)

- Plátce majitel nemovitosti, rozpočítává na jednotlivé plátce.
- Základ poplatku
hmotnostní základ max. 6 Kč/kg
objemový základ/kapacitní základ max. 1Kč/l
- Obec bude mít možnost nastavit minimální základ na občana. Max 10 Kg/60 l na měsíc.

Kaly

- Vládní návrh považoval neupravené kaly jsou nebezpečným odpadem, po úpravě jsou bez hodnocení zařazeny jako ostatní.
- Na základě přijatého pozměňovacího návrhu budou neupravené kaly považovány za ostatní odpad, ale musí být ohlašována jejich přeprava v rámci systému SEPNO a musí být označeny.
- Nastaveny podmínky mísení kalů s jinými odpady nebo materiály.

Evidence a ohlašování odpadů

- Bude navýšen práh pro ohlašování produkce NO na 600 kg. Pro ostatní odpad zůstává 100 tun.
- Ohlašování zařízení a dopravců a ohlašování přepravy bude odpovídat současnému nastavení.
- Za rok 2020 se bude hlásit podle současného zákona.

Nápravná opatření

V případě, že osoba nedodrží povinnosti je správní orgán, příslušný k projednání přestupků, oprávněn uložit této osobě provést v přiměřené lhůtě opatření k nápravě spočívající v

- zajištění odpadu proti jeho úniku, znehodnocení nebo odcizení,
- zajištění odpadu před únikem škodlivin, včetně stanovení povinnosti odstranit tyto škodliviny,
- povinnosti předat odpad do zařízení,
- úpravě provozu zařízení, nebo
- jiném vhodném opatření, které by zamezilo nepříznivému dopadu na životní prostředí nebo lidské zdraví nebo umožnění kontroly.

Přechodná ustanovení

- Přepovolení zařízení: Do 1 roku mobilní zařízení, do 2 let zařízení ke sběru odpadu, do 3 let zařízení k využití nebo odstranění. Pokud provozovatel požádá 6 měsíců před uplynutí lhůty, stávající souhlas platí do pravomocného rozhodnutí.
- Dosavadní zařízení podle § 14/2 a sklady odpadů, které nesplňují nově nastavenou výjimku mohou být provozovány bez povolení po dobu 1 roku.
- Pověření k hodnocení nebezpečných vlastností a osvědčení a sdělení o NV, platí do konce doby, na kterou byla vydána.
- V roce 2021 může obec vybírat poplatky podle dosavadní právní úpravy.

DĚKUJI ZA POZORNOST